

Anja Moric je predstavila svoje večletno raziskovalno delo, povezano s kočevskimi Nemci.

Foto: Tanja Kovačič, Ljubljana, 31. 3. 2016.

Obiskovalci so po končani predstavitvi sodelovali v pogovoru o predstavljeni temi.

Foto: Tanja Kovačič, Ljubljana, 31. 3. 2016.

ETNOLOŠKI VEČER

Anja Moric o Kočevarjih (kočevski Nemcih) včeraj in danes

V organizaciji Slovenskega etnološkega društva je v četrtek, 31. marca 2016, v prostorih Slovenskega etnografskega muzeja v Ljubljani potekal prvi letošnji etnološki večer Kočevarji (kočevski Nemci) včeraj in danes. Svoje 15-letno raziskovalno delo, povezano s Kočevarji, je predstavila Anja Moric, ki bo v kratkem na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani zagovarjala doktorsko nalogo z naslovom *Slovenski Nemci v diaspori* (mentor prof. dr. Miran Komac, Inštitut za narodnostna vprašanja), letos pa bo z diplomsko nalogo o Kočevarjih zaključila tudi študij na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete UL (mentor prof. dr. Božidar Jezernik). Anja Moric se je s Kočevarji prvič srečala že v svojem zgodnjem otroštvu, saj tudi sama živi na Kočevskem, v pokrajini, kjer so živeli Kočevarji in ji s svojim bivanjem, navkljub poznejši izselitvi, pustili še danes viden pečat. Morda je bila za njeno raziskovanje usodna prav zanimiva vizitka s fotografijo gospoda iz Avstrije, ki jo je, ko je bila stara pet ali šest let, našla v omari svojih starih staršev. Pojasnili so ji, da je gospod Kočevar, nekdanji prebivalec hiše, ki sta jo njena stara starša kupila leta 1953. Anja Moric se je s Kočevarji ukvarjala že v gimnazijski raziskovalni nalogi, s katero se je na srečanju mladih raziskovalcev leta 2001 uvrstila na 3. mesto, bolj poglobljeno pa nekaj let pozneje v diplomskem delu na Oddelku za politologijo Fakultete za družbene vede UL. Naslov njenega diplomskega dela iz leta 2007 je bil *Usoda kočevskih Nemcev: ohranjanje identitete kočevskih Nemcev*. V doktorski nalogi je proučevanje razširila tudi na druge (predvsem iz-

seljene spodnještajerske) Nemce, ki so živeli na območju Slovenije, in tematiko preučila še z drugih zornih kotov, na primer z vidika kolektivnega spomina, slovenskega in nemškega nacionalizma itn. O Kočevarjih je predavala na številnih konferencah doma in v tujini. Junija 2015 sta bila s prof. dr. Mitjo Ferencem (Filozofska fakulteta UL) vabljeni govorca na 23. letni konferenci Gottscheer Heritage and Genealogy Association na St. Michael's College Univerze v Torontu. O tematiki je objavila več znanstvenih člankov (na primer v *Etnologu*, *Razpravah in gradivu*, *Europi Ethnici*).

Kočevarji so bili zadnji agrarni priseljenci na Slovenskem, ki so od 14. stoletja do druge svetovne vojne poseljevali območje Kočevske. Dogajanja v letih pred drugo svetovno vojno in ob njenem začetku so botrovala temu, da se je velika večina Kočevarjev v letih 1941–1942 od tam izselila. Danes živijo predvsem v ZDA, Kanadi, Avstriji in Nemčiji. Le peščica jih je ostala v Sloveniji. Vse do osamosvojitve Slovenije leta 1991 je bilo dogajanje, povezano s Kočevarji, širši javnosti precej neznano. Šele po osamosvojitvi je nastalo več prispevkov, ki so se problematike Kočevarjev lotevali predvsem z zgodovinskega vidika – obravnavali so odselitev Kočevarjev z območja Kočevske, pa tudi dediščino oziroma usodo dediščine (skoraj izključno materialne, predvsem nepremične), ki so jo Kočevarji zapustili ob odhodu. Kaj se je dogajalo s Kočevarji po odselitvi, kako so ohranjali svojo identiteto (narečje, šege in navade itn.) v novih domovinah, kako so se prilagodili na življenje v novih okoljih, kakšen je njihov odnos

* Anita Matkovič, univ. dipl. etnologinja in kulturna antropologinja, Kočevje 6, 8340 Črnomelj; anita.matkovic@siol.net.

do »stare domovine« – vse to je ostalo neraziskano. Ravno s temi temami se je ukvarjala Anja Moric. Za potrebe svoje raziskave je večkrat obiskala kočevarske skupnosti in posameznike z vsega sveta: Kočevarje, ki so ostali v Sloveniji, kot tudi Kočevarje, ki so se po drugi svetovni vojni izselili predvsem v Avstrijo, Nemčijo, ZDA in Kanado. Zbrala je 62 življenjskih zgodb. Podatke je pridobila z opazovanjem, intervjuji in anketnimi vprašalniki, ob tem pa je izdelala tudi zelo povedne vidoposnetke.

Eden od elementov, s katerimi se Kočevarji identificirajo, je kočevščina – svojevrstno narečje kočevskih Nemcev. Sorodno naj bi bilo koroškim in tirolskim narečjem, od koder je izvirala večina prvotnih nemških kolonistov Kočevske. Kočevščina je danes v Unescovem atlasu ogroženih jezikov vpisana med »kritično ogrožene jezike«. Zanimivo je, da se je kočevščina najbolj ohranila v ZDA in Kanadi, kjer živi največ govorcev in so Kočevarji dolgo časa živeli strnjeno, manj pa je ohranjena v nemškogovorečih deželah, kjer so Kočevarji kot sporazumevalni jezik zaradi relativne podobnosti z njihovim narečjem precej hitro sprejeli nemščino. Pomemben element identifikacije pa je tudi ohranjanje spomina na staro domovino – Kočevsko, ki jo vsako leto obiskujejo Kočevarji z vsega sveta. Starejše generacije obiskujejo vasi, kjer so nekdaj živele, mlajši pa iščejo svoje korenine in (porušene) domove prednikov. Kočevarji menijo, da je za vrnitev na Kočevsko prepozno, si pa zelo želijo ohranitve tiste materialne dediščine, ki je tam še ostala. Poleg kočevščine in odnosa do domovine

so bili na etnološkem večeru predstavljeni še drugi elementi kočevarske nesnovne kulturne dediščine in nekatere tradicionalne prakse.

Kočevarje in ohranjanje njihove identitete nam je Anja Moric predstavila z antropološkega, etnološkega in politološkega vidika. Čeprav je v zadnjih dveh desetletjih tudi na Slovenskem izšlo lepo število del o Kočevarjih v Sloveniji, pa je to še vedno tema, ki je številnim Slovincem neznana, predvsem tistim, ki niso neposredno povezani s Kočevarji in Kočevsko. Danes na Slovenskem deluje kar nekaj društev in zavodov, ki se trudijo za ohranjanje kočevarske materialne in nematerialne dediščine: Društvo Peter Kosler, Društvo Kočevarjev staroselcev Občice, Turistično društvo pod Srebotnikom, Zavod Mošnice – Moschnitze, Zavod Nesseltal. V začetku leta 2016 je pod vodstvom Anje Moric začel delovati tudi Zavod Putscherle, ki že pripravlja prve projekte na področju interpretacije kočevarske dediščine.

Predavanju so na etnološkem večeru sledila števila vprašanja in odgovori, s katerimi je Anja Moric zainteresiranim obiskovalcem etnološkega večera na podlagi svojih izkušenj in raziskovalnega dela pojasnjevala teme, ki so jih zanimale. Udeležencem je obljubila, da bo iz videoposnetkov s terena pripravila dokumentarni film, zbrani na etnološkem večeru pa bi si vsekakor želeli, da bi na osnovi njenega raziskovalnega dela za doktorsko disertacijo nastalo tudi širši javnosti prilagojeno in dostopno delo.

